

Fact sheet met stand van zaken mogelijk referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Stand van zaken d.d. 1 oktober 2015

Procedure referendum

- § Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- § Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringswet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- De initiatiefnemers van het referendumverzoek claimen ruim 451.000 definitieve verzoeken te hebben verzameld en afgeleverd bij de Kiesraad.
- Op 14 oktober 2015 maakt de Kiesraad in een openbare zitting bekend of er voldoende geldige definitieve verzoeken met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Indien het definitieve verzoek slaagt, moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) bepaalt na overleg met de minister van BZK de datum waarop voor het referendum gestemd gaat worden. De commissie zal daarover een beslissing nemen één week nadat het besluit van de Kiesraad over de geldige definitieve verzoeken onherroepelijk is geworden. Op grond van hetgeen in de Wrr is bepaald kan de stemming op zijn vroegst op 20 januari en uiterlijk op 20 april 2016 plaatsvinden.
- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;
- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en het wetsvoorstel wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

... met stand van zaken mogelijk referendum over de goedkeuring door
Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Stand van zaken d.d. 1 oktober 2015

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie worden zeer binnenkort, waarschijnlijk nog deze week, benoemd door minister BZK;
- De (beoogde) leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Beoogd secretaris is [REDACTED] en de plv. secretaris [REDACTED] a
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanduiding wet ...]";
 - o Verstreckt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstreckt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
 - Ook Nederlanders woonachtig in het buitenland en op Bonaire, Sint Eustatius en Saba mogen stemmen;
 - Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om de kunnen stemmen en stemmen per post;
 - Het ministerie van BZK zorgt zoals bij een verkiezing gebruikelijk is voor een informerende campagne. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc.. Deze capagne gaat dus niet over de inhoud de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet over het standpunt van het kabinet daarover. Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zal de campagne voor deze kiezers al rond 14 oktober a.s. moeten beginnen. De informerende campagne voor de kiezers in Nederland zal, net als bij andere verkiezingen, ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan.
- [REDACTED]
- a

Stand van zaken mogelijk referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Stand van zaken d.d. 8 oktober 2015

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringswet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- De initiatiefnemers van het referendumverzoek claimen ruim 451.000 definitieve verzoeken te hebben verzameld en afgeleverd bij de Kiesraad.
- Op 14 oktober 2015 maakt de Kiesraad in een openbare zitting bekend of er voldoende geldige definitieve verzoeken met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Indien het definitieve verzoek slaagt, moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) bepaalt na overleg met de minister van BZK de datum waarop voor het referendum gestemd gaat worden. De commissie zal daarover een beslissing nemen één week nadat het besluit van de Kiesraad over de geldige definitieve verzoeken onherroepelijk is geworden. Op grond van hetgeen in de Wrr is bepaald kan de stemming op zijn vroegst op 20 januari en uiterlijk op 20 april 2016 plaatsvinden.
- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;
- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringswet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

Stand van zaken d.d. 8 oktober 2015

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [redacted] en de plv. secretaris [redacted] a
- Perswoordvoerder is [redacted]

- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanduiding wet ...]";
 - o Verstreck informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstreck subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
- Ook Nederlanders woonachtig in het buitenland en op Bonaire, Sint Eustatius en Saba mogen stemmen;
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om de kunnen stemmen en stemmen per post;
- Het ministerie van BZK verstreck zoals gebruikelijk informatie over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc.. Deze informatie gaat dus niet over de inhoud de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet over het standpunt van het kabinet daarover. Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zal de campagne voor deze kiezers al rond 14 oktober a.s. moeten beginnen. De informerende campagne voor de kiezers in Nederland zal, net als bij andere verkiezingen, ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan.

Actualiteiten

- Donderdag 8 oktober 2015 was er een zogenoemde bijzondere procedure van de VCBUZA. Het Burgercomité EU was uitgenodigd om toe te lichten waarom zijn een referendum willen. Het

fact sheet met stand van zaken mogelijk referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Stand van zaken d.d. 8 oktober 2015

burgercomité EU is een van de initiatiefnemers achter het verzoek voor een referendum over de goedkeuring van de associatieovereenkomst EU-Oekraïne.

Aanwezige commissieleden: Van Bommel (SP; voorzitter), Verhoeven (D66), Van 't Wout (VVD), Servaes (PvdA), De Roon (PVV), Omtzigt (CDA)

Aanwezig van Burgercomité EU: a

De bijeenkomst duurde iets meer dan een halfuur.

Geen van de woordvoerders van de politieke partijen namen positie in over wat men met de uitslag gaat doen.

Van Bommel (SP) stelde de vraag *welke vraag* het Burgercomité bij het referendum wil voorleggen. Het Associatieakkoord treedt op 1 januari a.s. in werking, dus de vraag: "Vindt u dat er een Associatieovereenkomst moet komen" is dan een gepasseerd station, aldus Van Bommel. Omtzigt (CDA) vond echter dat die vraag wel degelijk mogelijk is. Hij wees erop dat ratificatie door Nederland essentieel is voor inwerkingtreding van het Akkoord. De vraag of Nederland ratificeert, komt volgens hem pas ná het referendum aan de orde. (Ten overvloede: de Wrr bepaalt de vraag die aan de kiezer wordt voorgelegd: "Bent u voor of tegen --- aanduiding wet ---". De referendumcommissie stelt de aanduiding van de wet vast. ●) a

Verder ging het debat vooral over de stelling van het Burgercomité dat de macht van de EU zich steeds meer uitbreidt en dat de "Nederlandse politieke elite" eerder een uitvoerende arm is van Brussel, dan dat men de Nederlandse bevolking representeert.

Burgercomité kondigde geen concrete activiteiten aan, maar liet wel weten dat het a.s. referendum een eerste poging is om invloed uit te oefenen op het voortdurende proces waarin de EU steeds meer macht verwerft. Men ziet de Associatieovereenkomst als onderdeel van dat proces.

Factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 15 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringswet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- Op 14 oktober 2015 heeft de Kiesraad in een openbare zitting bekend gemaakt dat er voldoende geldige definitieve verzoeken (bijna 428.000) met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Besluit van de Kiesraad is nog niet onherroepelijk. Tot en met 20 oktober 2015 kan bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep tegen het besluit worden aangetekend.
- Indien het definitieve verzoek onherroepelijk wordt, moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) bepaalt na overleg met de minister van BZK de datum waarop voor het referendum gestemd gaat worden. De commissie zal daarover een beslissing nemen één week nadat het besluit van de Kiesraad over de geldige definitieve verzoeken onherroepelijk is geworden. Op grond van hetgeen in de Wrr is bepaald kan de stemming op zijn vroegst op 20 januari en uiterlijk op 20 april 2016 plaatsvinden.
- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;
- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringswet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

factisheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 15 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [redacted] en de plv. secretaris [redacted] a
- Perswoordvoerder van de referendumcommissie is [redacted] De woordvoerder is alleen beschikbaar voor contacten met de pers. a
- Contactgegevens referendumcommissie:
 - o Wordvoering: [redacted] a
 - o E-mail: info@referendum-commissie.nl
 - o Post: Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS, Den Haag
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waárover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanduiding wet ...]";
 - o Verstrekt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstrekt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
- Nederlanders woonachtig in het buitenland
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om de kunnen stemmen en stemmen per post;
- Nederlanders woonachtig op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen op dezelfde wijze als de rest van Nederland. De openbare lichamen organiseren het referendum
- De minister van BZK heeft besloten dat het ministerie van BZK voorafgaand aan het referendum praktische informatie zal verstrekken over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen,

Fact sheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 15 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

stemmen bij volmacht, etc..TV- en radiospotjes zullen niet worden uitgezonden. Het verstrekken van deze informatie zal ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan.

De praktische informatie betreft niet de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet het standpunt van het kabinet daarover.

- Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zullen zij vlak na het onherroepelijk worden van het besluit van de Kiesraad worden geïnformeerd over de termijn die geldt voor de registratie en over de datum waarop het referendum wordt gehouden.

Actualiteiten

- De Minister-president heeft de initiatiefnemers voor het houden van een referendum gefeliciteerd met het resultaat;
- Het Kabinet gaat de komende maanden uitleggen waarom de associatieovereenkomst goed voor Nederland is.
<http://www.nu.nl/politiek/4144925/referendum-van-geenpeil-assocatieverdrag-oekraïne-gaat.html>
- De initiatiefnemer voor het referendum GeenPeil bestaat uit drie onderdelen; Burgercomité EU, GeenStijl en het Forum voor Democratie. Alle groepen zullen vanaf nu op een andere wijze campagne voeren voor het referendum. Geenstijl kiest ervoor om geen partij te kiezen, enkel te wijzen op het gebruikmaken van het democratisch recht.
<http://geenpeil.nl/>

Factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 22 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringswet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- Op 14 oktober 2015 heeft de Kiesraad in een openbare zitting bekend gemaakt dat er voldoende geldige definitieve verzoeken (bijna 428.000) met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Besluit van de Kiesraad is nog niet onherroepelijk. Tot en met 20 oktober 2015 kon bij de bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep tegen het besluit worden aangetekend ;
- Op 19 oktober 2015 is beroep tegen het besluit van de Kiesraad aangetekend <https://www.kiesraad.nl/nieuws/beroep-ingesteld-tegen-besluit-toelating-referendum>;
- Op 22 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het beroep tijdens een openbare zitting behandeld;
- Op 26 oktober 2015, om 16:00 uur doet de afdeling bestuursrechtspraak (volgens eigen mededeling ter zitting) uitspraak of het beroep gegrond of ongegrond is (op grond van de Wrr is 26 oktober 2015 de uiterste datum dat de afdeling bestuursrechtspraak uitspraak moet doen);
- Indien het beroep *ongegrond* is, blijft het besluit van de Kiesraad in stand en wordt het besluit onherroepelijk;
- Hoger beroep tegen de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak is niet mogelijk;
- Indien het definitieve verzoek onherroepelijk wordt, moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) bepaalt na overleg met de minister van BZK de datum waarop voor het referendum gestemd gaat worden. De commissie zal daarover een beslissing nemen één week nadat het besluit van de Kiesraad over de geldige definitieve verzoeken onherroepelijk is geworden. Op grond van hetgeen in de Wrr is bepaald kan de stemming op zijn vroegst op 20 januari en uiterlijk op 20 april 2016 plaatsvinden.

Factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 22 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitsprekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;
- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringswet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [redacted] en de plv. secretaris [redacted] a
- Perswoordvoerder van de referendumcommissie is [redacted] De woordvoerder is alleen beschikbaar voor contacten met de pers. a
- Contactgegevens referendumcommissie:
 - o Woordvoering: [redacted] a
 - o E-mail: info@referendum-commissie.nl
 - o Post: Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS, Den Haag
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanduiding wet ...]";
 - o Verstrekt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstrekt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;

factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 22 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- Nederlanders woonachtig in het buitenland
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om de kunnen stemmen en stemmen per post;
- Nederlanders woonachtig op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen op dezelfde wijze als de rest van Nederland. De openbare lichamen organiseren het referendum
- De minister van BZK heeft besloten dat het ministerie van BZK voorafgaand aan het referendum praktische informatie zal verstrekken over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc..TV- en radiospotjes zullen niet worden uitgezonden. Het verstrekken van deze informatie zal ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan. De praktische informatie betreft niet de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet het standpunt van het kabinet daarover.
- Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zullen zij vlak na het onherroepelijk worden van het besluit van de Kiesraad worden geïnformeerd over de termijn die geldt voor de registratie en over de datum waarop het referendum wordt gehouden.

Actualiteiten

- Op 19 oktober 2015 hebben de leden Verhoeven (D66) en Omtzigt (CDA) aan de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken Kamervragen gesteld over het bericht van de Kiesraad «Groen licht voor referendum over Associatieovereenkomst Oekraïne»
De vragen zijn nog niet beantwoord.
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2015Z19463.html?zoekcriteria=%3fzkt%3dUitgebreid%26pst%3dParlementaireDocumenten%26vrt%3dreferendum%26zkd%3dInDeGeheleText%26dpr%3dAlle%26spd%3d20151022%26epd%3d20151022%26kmr%3dEersteKamerderStatenGeneraal%257cTweedeKamerderStatenGeneraal%257cVerenigdeVergaderingderStatenGeneraal%26sdt%3dKenmerkendeDatum%26par%3dKamervragen%2bzonder%2bantwoord%26dst%3dOnopgemaakt%257cOpgemaakt%257cOpgemaakt%2bna%2bonopgemaakt%26isp%3dtrue%26pnr%3d1%26rpp%3d10&resultIndex=1&sorttype=1&sortorder=4>

factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 29 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringwet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- Op 14 oktober 2015 heeft de Kiesraad in een openbare zitting bekend gemaakt dat er voldoende geldige definitieve verzoeken (bijna 428.000) met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Op 19 oktober 2015 is beroep tegen het besluit van de Kiesraad aangetekend <https://www.kiesraad.nl/nieuws/beroep-ingesteld-tegen-besluit-toelating-referendum>;
- Op 22 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het beroep tijdens een openbare zitting behandeld;
- Op 26 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan. Eiser is niet ontvankelijk https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=85581&summary_only=&q=referendum;
- Hoger beroep tegen de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak is niet mogelijk;
- Het definitieve verzoek is met ingang van 26 oktober 2015 onherroepelijk, er moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) heeft de datum van het referendum vastgesteld op woensdag **6 april 2016** <http://www.referendum-commissie.nl/nieuws/>;
- De Referendumcommissie heeft vastgesteld hoe de wet, waarover het referendum wordt gehouden, moet worden genoemd op het stembiljet. De vraag die aan de kiezers wordt gesteld ("bent u voor of tegen") is in de Wet raadgevend referendum vastgelegd. Op het stembiljet moet komen te staan: **Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?**
- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitsprekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;

factsheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 29 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringswet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [redacted] en de plv. secretaris [redacted] a
- Perswoordvoerder van de referendumcommissie is [redacted]. De woordvoerder is alleen a beschikbaar voor contacten met de pers.
- Contactgegevens referendumcommissie:
 - o Woordvoering: [redacted] a
 - o E-mail: info@referendum-commissie.nl
 - o Post: Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS, Den Haag
 - o Website: <http://www.referendum-commissie.nl/>
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aandouiding wet ...]";
 - o Verstrekt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstrekt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om te kunnen stemmen en stemmen per post;

factisheet met stand van zaken (mogelijk) referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 29 oktober 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- Nederlanders woonachtig op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen op dezelfde wijze als de rest van Nederland. De openbare lichamen organiseren het referendum;
- De minister van BZK heeft besloten dat het ministerie van BZK voorafgaand aan het referendum praktische informatie zal verstrekken over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc..TV- en radiospotjes zullen niet worden uitgezonden. Het verstrekken van deze informatie zal ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan. De praktische informatie betreft niet de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet het standpunt van het kabinet daarover.
- Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zullen zij vlak na het onherroepelijk worden van het besluit van de Kiesraad worden geïnformeerd over de termijn die geldt voor de registratie en over de datum waarop het referendum wordt gehouden.

Actualiteiten

- Op 19 oktober 2015 hebben de leden Verhoeven (D66) en Omtzigt (CDA) aan de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken Kamervragen gesteld over het bericht van de Kiesraad «Groen licht voor referendum over Associatieovereenkomst Oekraïne»
De vragen zijn op 26 oktober 2015 beantwoord.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/10/26/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-van-de-kiesraad-groen-licht-voor-referendum-over-associatieovereenkomst-oekraïne>

Factsheet met stand van zaken referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 5 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringswet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- Op 14 oktober 2015 heeft de Kiesraad in een openbare zitting bekend gemaakt dat er voldoende geldige definitieve verzoeken (bijna 428.000) met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Op 19 oktober 2015 is beroep tegen het besluit van de Kiesraad aangetekend <https://www.kiesraad.nl/nieuws/beroep-ingesteld-tegen-besluit-toelating-referendum>;
- Op 22 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het beroep tijdens een openbare zitting behandeld;
- Op 26 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan. Eiser is niet ontvankelijk https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=85581&summary_only=&q=referendum;
- Hoger beroep tegen de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak is niet mogelijk;
- Het definitieve verzoek is met ingang van 26 oktober 2015 onherroepelijk, er moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) heeft de datum van het referendum vastgesteld op woensdag **6 april 2016** <http://www.referendum-commissie.nl/nieuws/>;
- De Referendumcommissie heeft vastgesteld hoe de wet, waarover het referendum wordt gehouden, moet worden genoemd op het stembiljet. De vraag die aan de kiezers wordt gesteld ("bent u voor of tegen") is in de Wet raadgevend referendum vastgelegd. Op het stembiljet moet komen te staan: **Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?**
- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomst minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;

ractsneet met stand van zaken referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 5 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringwet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [redacted] en de plv. secretaris [redacted] a
- Perswoordvoerder van de referendumcommissie is [redacted] De woordvoerder is alleen a beschikbaar voor contacten met de pers.
- Contactgegevens referendumcommissie:
 - o Woordvoering: [redacted] a
 - o E-mail: info@referendum-commissie.nl
 - o Post: Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS, Den Haag
 - o Website: <http://www.referendum-commissie.nl/>
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanging wet ...]";
 - o Verstreck informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstreck subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om te kunnen stemmen en stemmen per post;

Stand van zaken referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 5 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

- Nederlanders woonachtig op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen op dezelfde wijze als de rest van Nederland. De openbare lichamen organiseren het referendum;
- De minister van BZK heeft besloten dat het ministerie van BZK voorafgaand aan het referendum praktische informatie zal verstrekken over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc..TV- en radiospotjes zullen niet worden uitgezonden. Het verstrekken van deze informatie zal ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan. De praktische informatie betreft **niet** de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook **niet** het standpunt van het kabinet daarover.
- Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zullen zij vlak na het onherroepelijk worden van het besluit van de Kiesraad worden geïnformeerd over de termijn die geldt voor de registratie en over de datum waarop het referendum wordt gehouden.

Actualiteiten

- Op 3 november 2015 heeft het lid Verhoeven (D66) aan de Minister van Buitenlandse Zaken Kamervragen gesteld over het bericht "Geen kabinetscampagne Oekraïne-referendum".
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kv-tk-2015Z20495.html?zoekcriteria=%3fzkt%3dUitgebreid%26pst%3dParlementaireDocumenten%26dpr%3dAlle%26spd%3d20151105%26epd%3d20151105%26vrnum%3d2015Z20495%26kmr%3dEersteKamerderStatenGeneraal%257cTweedeKamerderStatenGeneraal%257cVerenigdeVergaderingderStatenGeneraal%26sdt%3dKenmerkendeDatum%26par%3dKamervragen%26zonder%26antwoord%26dst%3dOnopgemaakt%257cOpgemaakt%257cOpgemaakt%26na%26onopgemaakt%26isp%3dtrue%26pnr%3d1%26rpp%3d10&resultIndex=0&sorttype=1&sortorder=4>

... met stand van zaken referendum over de goedkeuring door Nederland van de
Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 19 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Procedure referendum

- Per 1 juli 2015 is de (initiatief) Wet raadgevend referendum (Wrr) van kracht. Burgers kunnen na bekrachtiging van een wet of verdrag een verzoek indienen tot het houden van een raadgevend referendum;
- Nagenoeg alle wetten en verdragen zijn referendabel. De belangrijkste uitzonderingen zijn wetten die gaan over de Grondwet, de begroting of over het Koningshuis;
- Voordat een referendum moet worden georganiseerd zijn twee stappen van belang. Eerst moeten tenminste 10.000 inleidende verzoeken op papier (een modelformulier) bij de Kiesraad worden ingediend. Indien dit lukt, moeten vervolgens binnen 6 weken 300.000 definitieve verzoeken op papier bij de Kiesraad worden ingediend;
- Op 18 augustus 2015 heeft de Kiesraad officieel bekend gemaakt dat er voldoende (circa 13.500) geldige inleidende verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum over de goedkeuringwet van de "Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne anderzijds";
- In de periode 18 augustus t/m 28 september 2015 konden mensen definitieve verzoeken indienen;
- Op 14 oktober 2015 heeft de Kiesraad in een openbare zitting bekend gemaakt dat er voldoende geldige definitieve verzoeken (bijna 428.000) met betrekking tot de associatieovereenkomst zijn ontvangen;
- Op 19 oktober 2015 is beroep tegen het besluit van de Kiesraad aangetekend <https://www.kiesraad.nl/nieuws/beroep-ingesteld-tegen-besluit-toelating-referendum>;
- Op 22 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het beroep tijdens een openbare zitting behandeld;
- Op 26 oktober 2015 heeft de afdeling bestuursrechtspraak uitspraak gedaan. Eiser is niet ontvankelijk https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=85581&summary_only=&q=referendum;
- Hoger beroep tegen de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak is niet mogelijk;
- Het definitieve verzoek is met ingang van 26 oktober 2015 onherroepelijk, er moet er een referendum worden georganiseerd;
- De referendumcommissie (zie verderop) heeft de datum van het referendum vastgesteld op woensdag **6 april 2016** <http://www.referendum-commissie.nl/nieuws/>;
- De Referendumcommissie heeft vastgesteld hoe de wet, waarover het referendum wordt gehouden, moet worden genoemd op het stembiljet. De vraag die aan de kiezers wordt gesteld ("bent u voor of tegen") is in de Wet raadgevend referendum vastgelegd. Op het stembiljet moet komen te staan: **Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?**
- De referendumcommissie heeft op 16 november 2015 de subsidieregeling bekend gemaakt met betrekking tot subsidies voor activiteiten die het maatschappelijk debat over het onderwerp van het referendum aanwakkeren. Vanaf maandag 14 december 2015 kan iedereen een

fact sheet met stand van zaken referendum over de goedkeuring door Nederland van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 19 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

subsidieaanvraag van de referendumcommissie indienen <http://www.referendum-commissie.nl/nieuws/>

- De uitslag van een referendum geldt als een raadgevende uitspraak tot afwijzing, indien een meerderheid zich in afwijzende zin uitspreekt en de opkomt minimaal 30% van het aantal kiesgerechtigden bedraagt;
- De uitslag is raadgevend, niet bindend;
- Indien de uitslag van het referendum geldig is en de goedkeuringswet wordt afgewezen, moet de regering zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel indienen dat strekt tot intrekking van de wet of tot regeling van de inwerkingtreding van de wet.

Referendumcommissie

- De leden van de referendumcommissie zijn benoemd door minister BZK (stcr. 2015, nr. 33925);
- De leden zijn:
 - o mw. mr. M.C. van der Laan (voorzitter);
 - o mw. prof. mr. A.B. Blomberg;
 - o mw. prof. mr. drs. W. den Ouden;
 - o dr. R.J. Renes;
 - o prof. dr. R.A. Koole.
- Secretaris is [REDACTED] en de plv. secretaris [REDACTED]
- Perswoordvoerder van de referendumcommissie is [REDACTED]. De woordvoerder is alleen beschikbaar voor contacten met de pers.
- Contactgegevens referendumcommissie:
 - o Woordvoering: [REDACTED]
 - o E-mail: info@referendum-commissie.nl
 - o Post: Referendumcommissie
Postbus 11713
2502 AS, Den Haag
 - o Website: <http://www.referendum-commissie.nl/>
- De commissie is een ZBO en heeft op grond van de Wrr de volgende taken:
 - o stelt na overleg met minister BZK de datum van de stemming voor het referendum vast;
 - o Bepaalt de hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt "Bent u voor of tegen [... aanduiding wet ...]";
 - o Verstreekt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
 - o Verstreekt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Voor intern gebruik!

Stand van zaken d.d. 19 november 2015: Geel gemarkeerd is nieuw tov vorige fact sheet

Referendum(verkiezing)

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum;
- Nederlanders woonachtig in het buitenland (waaronder Curacao, Aruba en Sint Maarten) moeten zich registreren om te kunnen stemmen en stemmen per post;
- Nederlanders woonachtig op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen op dezelfde wijze als de rest van Nederland. De openbare lichamen organiseren het referendum;
- De minister van BZK heeft besloten dat het ministerie van BZK voorafgaand aan het referendum praktische informatie zal verstrekken over de aanstaande verkiezing. Dit houdt in informatie over de dag waarop gestemd kan worden, welke stembescheiden moeten worden meegenomen, stemmen bij volmacht, etc..TV- en radiospotjes zullen niet worden uitgezonden. Het verstrekken van deze informatie zal ca 6 weken voor de dag van stemming van start gaan.
De praktische informatie betreft niet de inhoud van de Associatieovereenkomst en ook niet het standpunt van het kabinet daarover.
- Omdat de Nederlanders in het buitenland zich moeten registreren om te kunnen stemmen zullen zij vlak na het onherroepelijk worden van het besluit van de Kiesraad worden geïnformeerd over de termijn die geldt voor de registratie en over de datum waarop het referendum wordt gehouden.

Actualiteiten

- Op 16 november 2015 heeft minister BZK, mede namens de MP en minister BZ, bij brief de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het gesprekken tussen BZK en de VNG over de vergoeding aan gemeenten voor de kosten van het referendum. Tevens is de Tweede Kamer meegedeeld dat het kabinet niet voornemens is financiële middelen in te zetten voor de argumentatie van het kabinetsstandpunt in het referendum.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-622298>

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
 Afdeling BDF/BI&D
 T.a.v. [REDACTED]
 Postbus 20011
 2500 EA Den Haag

SECRETARIAAT KIESRAAD

Datum
 13 augustus 2015 a

Ons kenmerk
 2015-0000463179

Inlichtingen
 [REDACTED] a

T 070 - [REDACTED]

Uw kenmerk

Blad
 1 van 2

Bezoekadres
 Herengracht 21
 2511 EG Den Haag

Postadres
 Postbus 20011
 2500 EA Den Haag

Internetadres
 www.kiesraad.nl

E-mailadres
 kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Mededeling over besluiten inzake inleidende
 verzoeken tot het houden van een referendum

Ter voldoening aan artikel 38, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum deel ik u mee dat ik heden het inleidend verzoek tot het houden van een raadgevend correctief referendum over de Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, 160 / Kamerstukken II 2014/15, 34 116, nr. 2) heb toegelaten. Met betrekking tot deze wet zijn in totaal 14.441 verzoeken ingediend, waarvan 13.480 geldige verzoeken en 961 ongeldige verzoeken. De controle van de verzoeken heeft plaatsgevonden door middel van een steekproef overeenkomstig de artikelen 7 t/m 9 van het Besluit raadgevend referendum.

Voorts deel ik u mee dat ik de inleidende verzoeken tot het houden van een raadgevend correctief referendum over onderstaande wetten heb afgewezen, omdat hiervoor niet het wettelijk voorgeschreven aantal verzoeken van 10.000 is ingediend.

Wet	Verzoeken	Beslisdatum
Wet tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht en enkele andere wetten met het oog op een regelgevend kader voor kredietunies (Kamerstukken I 2014/15, 33 949, nr. A)	1	10-08-2015
Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Moldavië, anderzijds (Trb. 2014, 207 / Kamerstukken II 2014/15, 34 114, nr. 2)	100	13-08-2015
Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de	98	13-08-2015

Datum
13 augustus 2015

Ons kenmerk
2015-0000463179

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
2 van 2

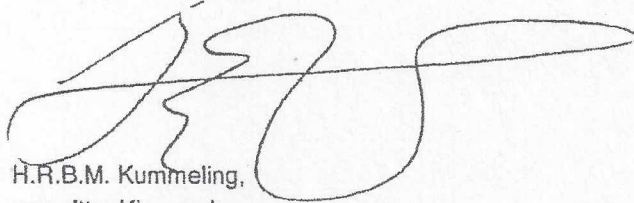
Europese Unie en de Europese Gemeenschap
voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en
Georgië, anderzijds (Trb. 2014, 210 /
Kamerstukken II 2014/15, 34 115, nr. 2)

Wet tot goedkeuring van het Luchtvaartverdrag
tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de
Republiek Colombia (Trb. 2015, 22 / Kamerstukken
II 2014/15, 34 222, nr. 1)

1

13-08-2015

Hoogachtend,

H.R.B.M. Kummeling,
voorzitter Kiesraad

KIESRAAD

Vergaderjaar 2014–2015

34 270

Uitvoering Wet raadgevend referendum

Nr. 1

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE KIESRAAD

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 augustus 2015

Ter voldoening aan artikel 38, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum deel ik u mee dat ik heden het inleidend verzoek tot het houden van een raadgevend correctief referendum over de Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, nr. 160 / Kamerstuk 34 116, nr. 2) heb toegelaten. Met betrekking tot deze wet zijn in totaal 14.441 verzoeken ingediend, waarvan 13.480 geldige verzoeken en 961 ongeldige verzoeken. De controle van de verzoeken heeft plaatsgevonden door middel van een steekproef overeenkomstig de artikelen 7 t/m 9 van het Besluit raadgevend referendum.

Voorts deel ik u mee dat ik de inleidende verzoeken tot het houden van een raadgevend correctief referendum over onderstaande wetten heb afgewezen, omdat hiervoor niet het wettelijk voorgeschreven aantal verzoeken van 10.000 is ingediend.

Wet	Verzoeken	Beslisdatum
Wet tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht en enkele andere wetten met het oog op een regelgevend kader voor kredietunies (Kamerstuk 33 949, nr. A)	1	10-08-2015
Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Moldavië, anderzijds (Trb. 2014, nr. 207 / Kamerstuk 34 114, nr. 2)	100	13-08-2015

Wet	Verzoeken	Beslisdatum
Wet tot goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Georgië, anderzijds (Trb. 2014, nr. 210 / Kamerstuk 34 115, nr. 2)	98	13-08-2015
Wet tot goedkeuring van het Luchtvaartverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Colombia (Trb. 2015, nr. 22 / Kamerstuk 34 222, nr. 1)	1	13-08-2015

Hoogachtend,

De voorzitter Kiesraad,
H.R.B.M. Kummeling,

Spoeed

55615

17/11

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan Minister Plasterk
Van [redacted]

Directie Bestuur, Democratie en Financiën
Afdeling Bestuurlijke Inrichting & Democratie

Contactpersoon [redacted]
T 06-[redacted]

Datum
17 november 2015

Kenmerk
2015-0000659747

nota

Kamerbrief over kosten referendum

Aanleiding/probleemstelling

- Toezegging aan TK bij het mondelinge vragenuur van dinsdag 3 november jl. door minWenR, namens u, om de Tweede Kamer te berichten over de uitkomsten van het gesprek met de VNG over de kosten van uitvoering van het referendum op 6 april a.s.
- Verzoek van de voorzitter van de Tweede Kamer tijdens hetzelfde vragenuur om de Kamer ook te berichten over de kosten die gepaard gaan met een eventuele 'ja-campagne'.

Advies/actie

TK adviseer u de brief aan de Tweede Kamer te ondertekenen.

[redacted]

Opmerking [redacted]

b

b

Betrokken BZK-onderdelen
DGBK/BDF/BI&D.

Toelichting

In de brief meldt u dat u overleg met de VNG hebt gevoerd, maar nog niet tot overeenstemming bent gekomen. U schrijft onder meer het niet op voorhand bezwaarlijk te vinden dat gemeenten minder stemlokalen aanwijzen dan bij reguliere verkiezingen gebruikelijk is.

[redacted]

b

U schrijft ten slotte (mede namens de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken) dat het kabinet geen voornemens heeft om extra belastinggeld aan te wenden voor een inhoudelijke campagne.

Politieke context

De kans is groot da

[redacted]

b

Communicatie
N.v.t.

Opmerking [redacted]

[redacted]

[redacted]

De kiezers in het buitenland die zich voor de voorgaande TK verkiezingen hebben geregistreerd zijn inmiddels aangeschreven en ook de speciale website is online. Echter de banners op website om de "overige" kiezers in het buitenland te informeren moeten nog geplaatst worden.

b

Vergaderjaar 2015–2016

34 270

Uitvoering Wet raadgevend referendum

Nr. 4

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 november 2015

In antwoord op mondelinge vragen die op 3 november jl. zijn gesteld door het lid Van Raak (SP) (Handelingen II 2015/16, nr.19, Vragenuur) heeft de Minister voor Wonen en Rijksdienst aan uw Kamer gemeld dat het kabinet voornemens is gesprekken te voeren met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) over de kosten van het organiseren en uitvoeren van het referendum van 6 april 2016 over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne. Hij heeft toegezegd uw Kamer te berichten over de uitkomsten van deze gesprekken. Verder hebt u verzocht om in de brief over dit onderwerp ook antwoord te geven op de vraag welk bedrag het kabinet gaat uittrekken om de kiezer tijdens het referendum voor te laten stemmen. Aan uw verzoek voldoe ik, mede namens de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken, graag.

Kosten referendum

Het kabinet hecht groot belang aan het goede verloop van het referendum. Voor het referendum stelt het kabinet € 25 miljoen ter beschikking. Daarvan is € 5 miljoen bestemd voor de referendumcommissie en het centraal stembureau (de Kiesraad). Van dat geld zullen onder meer subsidies worden verstrekt ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die tot doel hebben het publieke debat over de aan het referendum onderworpen wet en de Associatieovereenkomst te bevorderen. Ingevolge de Wet raadgevend referendum is hiervoor (maximaal) € 2 miljoen per referendum beschikbaar. De overige € 20 miljoen zal worden gestort in het Gemeentefonds, ter dekking van het organiseren en uitvoeren van het referendum door gemeenten.

De VNG heeft vraagtekens gezet bij de omvang van dit bedrag. Ik heb daarom een overleg met de VNG gevoerd, waarin ik heb benadrukt dat het van belang is dat het referendum kostenefficiënt plaatsvindt, uiteraard onder waarborging van een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering, en van toegankelijkheid voor de kiezers. Het belang van kostenbeheersing is

des te groter, nu niet is te voorspellen hoe vaak er in de toekomst een referendum zal worden gehouden.

Ik heb er daarbij op gewezen dat het organiseren van een referendum niet één op één gelijk is aan het organiseren van een «reguliere» verkiezing. Zo hoeven bij een referendum geen kandidatenlijsten te worden gedrukt en onder kiezers te worden verspreid. Ook is sprake van een eenvoudig stembiljet. Het tellen van de stemmen kan daarom worden gedaan door de stembureauleden zelf, zodat gemeenten geen speciale tellers hoeven in te schakelen (zoals bij reguliere verkiezingen vaak wel gebeurt). Hierdoor kan worden bespaard op de vergoedingen.

Het is naar mijn oordeel niet op voorhand bezwaarlijk dat gemeenten – uiteraard mits dat, gelet op de eerdergenoemde randvoorwaarden, verantwoord is – minder stemlokalen inrichten dan bij Tweede Kamerverkiezingen gebruikelijk is, net zoals veel gemeenten nu ook al doen bij bijvoorbeeld Europees Parlementsverkiezingen.

Ik ga ervan uit dat elke gemeente daarbij een expliciete afweging maakt tussen enerzijds de nodige beheersing van de kosten en anderzijds een waarborging van een goede uitvoering van en toegankelijkheid tot het referendum. Mogelijk aanknopingspunt daarvoor kan bijvoorbeeld zijn dat gemeenten bij reguliere verkiezingen vaak meerdere stemlokalen in eenzelfde gebouw inrichten. Zou op zo'n locatie voor één stembureau worden gekozen, dan blijft er voor de omwonende kiezers een stemlokaal in de buurt.

Genoemd overleg heeft op dit moment nog niet geleid tot overeenstemming. De VNG en ik hebben beiden de wens dat het referendum op 6 april op een goede wijze wordt georganiseerd. Met de VNG heb ik afgesproken dat hierover deze maand nader overleg zal worden gevoerd. We streven ernaar dat dit zo spoedig mogelijk leidt tot overeenstemming over hoe tegen het kostenvraagstuk wordt aangekeken. Tevens ontstaat dan duidelijkheid over handelingsperspectieven voor gemeenten met betrekking tot het organiseren van het referendum.

Inzet kabinet

Het kabinet zal de kiezers in aanloop naar het referendum informeren over de datum van het referendum en over welke stembescheiden ze moeten meenemen. Dit zal gebeuren via abri-posters, advertenties in kranten en banners op websites. Ook de Nederlandse kiesgerechtigden in het buitenland worden geïnformeerd over het aanstaande referendum en de mogelijkheid om zich daarvoor te registreren.

Het kabinet is niet voornemens extra financiële middelen in te zetten voor de argumentatie van het kabinetsstandpunt in het referendum.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

a

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan minister van BZK
Van [redacted]

a

DGBK/ Bestuur, Democratie en Financiën

Contactpersoon [redacted]

T 06 [redacted]

a

Datum
14 december 2015

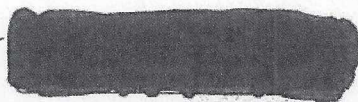
Kenmerk
2015-0000740735

nota

Decembercirculaires gemeentefonds en provinciefonds

Aanleiding/probleemstelling

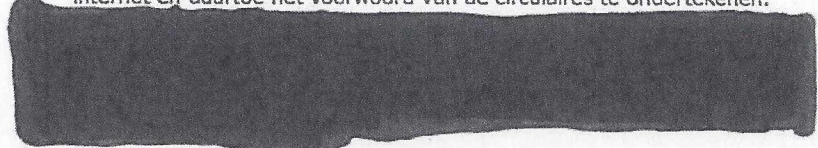
Bijgaand treft u een concept aan van de decembercirculaires gemeentefonds en provinciefonds, waarmee BZK en FIN de gemeenten en provincies informeren over hun uitkering uit het gemeentefonds en het provinciefonds. De planning is er op gericht de circulaire uiterlijk op 14 december op de website van de rijksoverheid te plaatsen.

b

Advies/actie

- 1) U wordt geadviseerd in te stemmen met de publicatie van de circulaire op internet en daartoe het voorwoord van de circulaire te ondertekenen.

I

De circulaire worden eveneens aan de staatssecretaris van Financiën als medefondsbeheerder voorgelegd.

Betrokken BZK onderdelen
DGBK/BDF

Toelichting

Algemeen

Jaarlijks informeert BZK gemeenten en provincies in mei, september en december over hun uitkeringen uit het gemeentefonds en het provinciefonds. De medeoverheden hebben de informatie over deze belangrijke inkomstenbron nodig voor hun begrotingsproces.

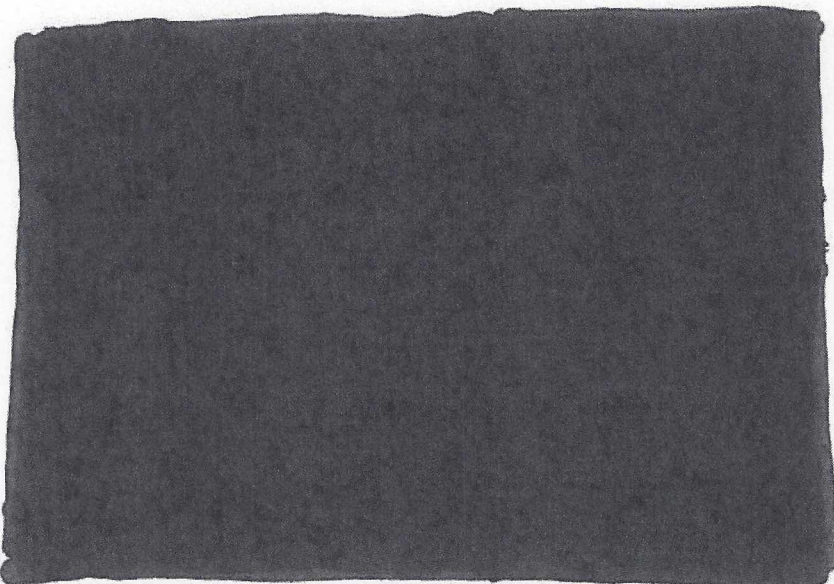
Inhoud decembercirculaire

De decembercirculaire, gebaseerd op de Najaarsnota van het Rijk, heeft doorgaans een beperkte strekking. Dat is ook nu het geval. De belangrijkste punten in de circulaire [redacted]

b

zijn:

- Gemeenten worden feitelijk geïnformeerd over de € 20 miljoen die het kabinet beschikbaar heeft gesteld voor het organiseren van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne. Er wordt niet ingegaan op het overleg met de VNG en de uitkomst daarvan.

Datum
14 december 2015
Kenmerk
2015-0000740735

I

Betalingen 2015

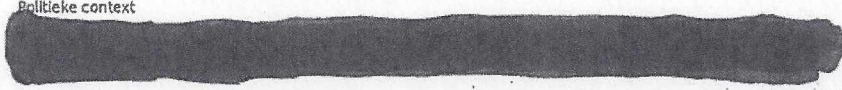
De betalingen voor het uitkeringsjaar 2015 zijn in verband met de geldende slotbetaaltermijnen inmiddels gerealiseerd. De medeoverheden ontvangen via de circulaire precieze informatie over deze betalingen.

Tot slot

De circulaires worden gelijktijdig aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd.

De cijfermatige berekeningen in de tabellen en bijlagen worden nog aan een controle onderworpen, net zo als ook redactionele controles worden uitgevoerd.

Politieke context

b

Communicatie

Het is niet gebruikelijk om naar aanleiding van circulaires publiciteit te genereren en daarvoor is ook nu geen aanleiding.

Nieuwsbrief 1 Raadgevend referendum over de goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

Deze nieuwsbrief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft tot doel u te informeren over het raadgevend referendum over de goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne¹

1. Besluit Kiesraad tot het houden van een referendum

Vandaag, 14 oktober 2015, heeft het centraal stembureau (de Kiesraad) bekend gemaakt dat er meer dan 300.000 geldige (definitieve) verzoeken zijn ingediend voor het houden van een raadgevend referendum over de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne. Gelet op deze uitkomst, heeft de Kiesraad op grond van de Wet raadgevend referendum (Wrr) besloten dat er een referendum over de goedkeuringswet moet worden gehouden.

Het besluit van de Kiesraad is onherroepelijk als de termijn van beroep ongebruikt is verstreken (21 oktober a.s.) of, ingeval van beroep, het beroep ongegrond is verklaard (uiterlijk 26 oktober a.s.).

2. Datum referendum

Binnen één week nadat het besluit van de Kiesraad onherroepelijk is geworden, stelt de referendumcommissie na overleg met de minister van BZK de datum voor het referendum vast. Uiterlijk 27 oktober 2015 of, ingeval van beroep tegen het besluit van de Kiesraad, uiterlijk 2 november 2015 moet de referendumcommissie de datum vaststellen. De referendumcommissie publiceert zelf het besluit over de datum. Zo spoedig mogelijk nadat de referendumcommissie de datum van het referendum heeft gepubliceerd, zal het ministerie van BZK de gemeenten daarover informeren.

3. Organisatie van het referendum

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de organisatie van het referendum, net zoals dit bij 'reguliere' verkiezingen het geval is. Het ministerie van BZK zal de gemeenten, zoals gebruikelijk is bij verkiezingen, informeren via nieuwsbrieven. Ook ontvangen de gemeenten de gebruikelijke verkiezingscirculaire. Vragen met betrekking tot verkiezingstechnische aangelegenheden (Kieswet en verkiezingsprocedure) kunnen, zoals gebruikelijk, worden gesteld aan het Informatiepunt verkiezingen, een gezamenlijk initiatief van de Kiesraad en het ministerie van BZK (informatiepunt@kiesraad.nl) of via telefoonnummer 070-4267329). Alle overige vragen met betrekking tot het aanstaande referendum kunt u sturen aan postbus.verkiezingen@minbzk.nl.

4. Doorgeven namen van personen die de nieuwsbrief moeten ontvangen

Het ministerie van BZK streeft ernaar om door middel van de periodieke nieuwsbrief 'raadgevend referendum' alle gemeenteambtenaren die zich bezighouden met de organisatie van verkiezingen te bereiken. Indien collega's die zich met de organisatie van

¹ Wet van 8 juli 2015, houdende goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, 160)

de verkiezingen bezighouden deze nieuwsbrief niet hebben ontvangen, dan kunt u hun naam en e-mailadres doorgeven via postbus.verkiezingen@minbzk.nl. Indien u zich niet meer met de organisatie van verkiezingen bezighoudt, dan kunt u zich via dit mailadres voor deze nieuwsbrief afmelden.

Als u naar aanleiding van deze nieuwsbrief vragen hebt over verkiezingstechnische aangelegenheden (Kieswet en verkiezingsprocedure), dan kunt u die stellen aan het Informatiepunt verkiezingen, een gezamenlijk initiatief van de Kiesraad en het ministerie van BZK. Het informatiepunt is te bereiken via informatiepunt@kiesraad.nl en telefoonnummer 070-4267329. Alle overige vragen met betrekking tot het aanstaande referendum kunt u sturen aan postbus.verkiezingen@minbzk.nl.

Nieuwsbrief 2 Raadgevend referendum over de goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

29 oktober 2015

Deze nieuwsbrief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft tot doel u te informeren over het raadgevend referendum over een wet die strekt tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne¹

1. Referendum onherroepelijk

Zoals aan u in Nieuwsbrief 1 (14 oktober 2015) is meegedeeld, heeft het centraal stembureau (de Kiesraad) besloten dat er een referendum moet worden gehouden over de wet die strekt tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne. Tegen dit besluit is beroep ingesteld, dat op 26 oktober door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet-ontvankelijk is verklaard. Dat betekent dat onherroepelijk vaststaat dat er een referendum zal worden gehouden.

2. Datum referendum

De Referendumcommissie heeft, na overleg met de minister van BZK, de datum van het referendum vastgesteld op. Deze datum is **6 april 2016**. Meer informatie hierover vindt u op <http://www.referendum-commissie.nl/nieuws/>.

Met de datum staat ook een aantal belangrijke deadlines vast die gelden voor de voorbereiding en organisatie van het referendum. In de bijlage bij deze nieuwsbrief treft u een korte 'Referendumkalender' aan.

3. Stembiljet

De Referendumcommissie heeft ook vastgesteld hoe de wet, waarover het referendum wordt gehouden, moet worden genoemd op het stembiljet. De vraag die aan de kiezers wordt gesteld ("bent u voor of tegen") is al in de Wet raadgevend referendum vastgelegd. Op het stembiljet voor het referendum van 6 april 2016 moet komen te staan: Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?

U ontvang tijdig het ontwerp en specificaties van het stembiljet.

4. Nadere informatie

Aanvullende informatie over de voorbereiding en het organiseren van het referendum zal worden verstrekt via een circulaire, die binnenkort aan de gemeenten zal worden verzonden. Uiteraard zal het ministerie van BZK de gemeenten ook blijven informeren via nieuwsbrieven.

5. Referendumcommissie

De Referendumcommissie heeft de volgende taken:

- stelt, na overleg met minister BZK, de datum van de stemming voor het referendum vast;

¹ Wet van 8 juli 2015, houdende goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, 160)

- bepaalt hoe de wet waarover het referendum gaat moet worden aangeduid. De vraag die aan de kiezer op het stembiljet wordt gesteld luidt: "Bent u voor of tegen [*aanduiding wet*];
- verstrekt informatie aan de kiezer over een aan een referendum onderworpen wet;
- verstrekt subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (ten hoogste € 2 miljoen per referendum). Hiervoor moet de commissie een subsidieregeling vaststellen.

Meer informatie over de Referendumcommissie vindt u op de website van de Referendumcommissie: www.referendum-commissie.nl.

Vragen aan de Referendumcommissie kunt u stellen via: info@referendum-commissie.nl. U wordt dus verzocht vragen voor de Referendumcommissie **niet** te stellen aan informatiepunt@kiesraad.nl.

Als u naar aanleiding van deze nieuwsbrief vragen hebt over verkiezingstechnische aangelegenheden (Kieswet en verkiezingsprocedure), dan kunt u die stellen aan het Informatiepunt verkiezingen, een gezamenlijk initiatief van de Kiesraad en het ministerie van BZK. Het informatiepunt is te bereiken via informatiepunt@kiesraad.nl en telefoonnummer 070-4267329. Vragen aan de Referendumcommissie kunt u stellen via info@referendum-commissie.nl. Alle overige vragen met betrekking tot het aanstaande referendum kunt u sturen aan postbus.verkiezingen@minbzk.nl.

REFERENDUMKALENDER

Termijn/tijdstip	Aard van de werkzaamheden	Omschrijving termijn	Artikel Wrr, Brr, Kw, Kb
Tijdig	<ul style="list-style-type: none"> Aanwijzen stemlokalen Benoemingsbesluit leden en plv. leden stembureau Evt. separate aanwijzing van personen die bijstaan bij tellen Organiseren training leden en plv. leden stembureau 	Tijdig	<ul style="list-style-type: none"> Art. 59 Wrr jo. art. J 4, eerste lid, Kw Art. 24, derde lid, Wrr Art. 63, tweede lid, Wrr jo. art. N 5 Kw Art. 24, vierde lid, Wrr jo. art. E 4, tweede lid, Kw
Maandag 22 februari 2016	<ul style="list-style-type: none"> Opmaak kiezersregister Openbare kennisgeving stemmen met kiezerspas Openbare kennisgeving stemmen bij volmacht 	Vierenveertigste dag voor dag van de stemming	<ul style="list-style-type: none"> Art. 18, tweede lid, Wrr Art. 60 Wrr jo art. K 3, tweede lid, Kw Art. 61 Wrr jo. art. L 7, tweede lid, Kw
Woensdag 9 maart	Laatste dag ontvangst verzoek stemmen per brief	Uiterlijk 28ste dag voor de dag van de stemming	Art. 62, eerste lid, Wrr jo. art. M 3, eerste lid, Kw
Tijdig (voor woensdag 9 maart)	Openbare kennisgeving verkrijgbaarstelling tekst wet en Associatieovereenkomst in gemeentehuis	Voorafgaand aan de verkrijgbaarstelling	Art. 57, eerste lid, Wrr
Van woensdag 9 maart tot woensdag 6 april	Verrijgbaarstelling tekst wet en Associatieovereenkomst in gemeentehuis	Gedurende 4 weken voorafgaand aan de dag van de stemming	Art. 57, eerste lid, Wrr
Uiterlijk woensdag 23 maart	Stempassen moeten in het bezit zijn van kiezer	Ten minste veertien dagen voor de stemming	Art. 59 Wrr jo. art. J 7, eerste lid, Kw
Uiterlijk woensdag 23 maart	<ul style="list-style-type: none"> Openbare kennisgeving afwijkende zittingstijden stembureau Openbare kennisgeving aanwijzing mobiele stembureau met zittingstijden en plaatsen Openbare kennisgeving van plaats waar op dag van de stemming de stemopneming zal plaatsvinden 	Ten minste veertien dagen voor de stemming	<ul style="list-style-type: none"> Art. 59 Wrr jo. art. J 1, derde lid, Kw Art. 59 Wrr jo. art. J 4a, eerste en tweede lid, Kw Art. 59 Wrr jo. art. J 1, vierde lid, Kw
Uiterlijk vrijdag 1 april	<ul style="list-style-type: none"> Laatste dag ontvangst schriftelijke verzoeken om te stemmen met kiezerspas Laatste dag ontvangst schriftelijke verzoeken om te stemmen bij volmacht Laatste dag indienen schriftelijke verzoeken om vervangende stempas 	Uiterlijk vijf dagen voor de stemming	<ul style="list-style-type: none"> Art. 60 Wrr jo. art. K 3, tweede lid, Kw Art. 61 Wrr jo. art. L 7, eerste lid, Kw Art. 59 Wrr jo. art. J 8, derde lid, Kw
Uiterlijk zaterdag 2 april	Openbare kennisgeving adressen en openingstijden stemlokalen (met vermelding welke stemlokalen voldoen aan art. J 4, tweede lid, van de Kieswet) en adressen en	Uiterlijk op de vierde dag voor de stemming	Art. 10, eerste lid, Brr

REFERENDUMKALENDER

Uiterlijk dinsdag 5 april om 12.00 uur	zittingstijden mobiele stembureaus	Uiterlijk op de dag voor de dag van de stemming om 12.00 uur	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 60 Wrr jo. art. K 3, tweede lid, Kw • Art. 59 Wrr jo. art. J 8, derde lid, Kw
WOENSDAG 6 APRIL Woensdag 6 april na 21.00 uur	DAG VAN DE STEMMING	<ul style="list-style-type: none"> • Onmiddellijk nadat stemming is geëindigd • Onmiddellijk na het tellen 	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 63 Wrr; art. 59 Wrr jo. art. J 1, tweede lid, Kw • Art. 66 Wrr jo. art. N 10, eerste lid, Kw
Donderdag 7 april	Vaststellen stemtotalen gemeente; opmaken formulier Wrr 67 (N 11)	Na ontvangst processen-verbaal Wrr 66	Art. 67 Wrr jo. art. N 11 Kw
Donderdag 7 april	Overbrengen processen-verbaal Wrr 66 en formulier Wrr 67 naar HSB; terinzagelegging afschriften daarvan	Onverwijld na opmaken formulier Wrr 67	Art. 68 Wrr
Vrijdag 8 april om 10.00 uur	Openbare zitting HSB tot vaststelling van de uitkomst van de stemming (proces-verbaal Wrr 73)	Tweede dag na stemming om 10.00 uur	Art. 71, eerste lid, Wrr
Vrijdag 8 april	<ul style="list-style-type: none"> • Hoofdstembureaus maken afschrift van proces-verbaal Wrr 73 elektronisch openbaar • Hoofdstembureaus brengen proces-verbaal Wrr 73 over naar CSB • Hoofdstembureaus brengen processen-verbaal Wrr 66 en formulieren Wrr 67 over naar CSB 	Onverwijld na zitting	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 74, eerste lid, Wrr • Art. 74, tweede lid, Wrr • Art. 74, derde lid, Wrr
	Openbare zitting CSB tot vaststelling van de uitslag van het referendum	Zo spoedig mogelijk, op een tijdig door de voorzitter van het CSB bekend te maken dag en uur	Art. 82, eerste lid, Wrr

- Wrr = Wet raadgevend referendum
- Brr = Besluit raadgevend referendum
- Kw = Kieswet
- Kb = Kiesbesluit
- HSB = Hoofdstembureau
- CSB = Centraal stembureau

Nieuwsbrief 3 Raadgevend referendum over de goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

16 november 2015

Deze nieuwsbrief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft tot doel u te informeren over het raadgevend referendum van 6 april 2016 over een wet die strekt tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne¹

1. Geen experimenten met centraal tellen

Het ministerie van BZK houdt bij het komende referendum geen experimenten met centraal tellen. Het Experimentenbesluit nieuwe stembiljetten en centrale stemopneming bepaalt namelijk (in artikel 22) dat het stembureau in het stemlokaal de stembiljetten moet tellen (op lijstniveau). Centraal wordt er geteld op kandidaatsniveau. Bij een referendum is er uiteraard geen sprake van een telling op lijstniveau, maar wordt de volledige telling meteen na het sluiten van de stembus verricht. Een aansluitende centrale telling heeft bij een referendum dus geen zin.

2. Referendumcommissie

De Referendumcommissie heeft een subsidieregeling vastgesteld. De subsidieregeling is te vinden op www.referendum-commissie.nl. De subsidies zijn bedoeld voor maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen (artikel 90, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum). Publiekrechtelijke overheidsorganen, waaronder gemeenten, zijn in de regeling uitgezonderd. Gemeenten kunnen dus geen subsidie aanvragen bij de Referendumcommissie.

De Referendumcommissie ontvangt vragen van gemeenten over de organisatie van het referendum en over de kosten daarvan. U wordt verzocht deze vragen **niet** te stellen aan de Referendumcommissie, maar, zoals u ook voor verkiezingen gewend bent, aan het ministerie van BZK (zie voor het e-mailadres onderaan deze nieuwsbrief).

3. Circulaire

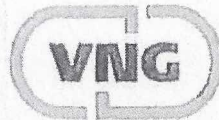
De minister van BZK zal een circulaire aan gemeenten sturen, die dient als handreiking bij de voorbereiding en organisatie van het referendum. Het streven is erop gericht de circulaire nog dit jaar naar de gemeenten te sturen.

4. Toolkit, stembureau-instructie, brochures

Net als bij reguliere verkiezingen zal er weer een digitale toolkit ter beschikking komen, waarin de modellen uit de Kiesregeling zullen worden geplaatst. In de toolkit wordt ook weer een digitale instructie voor stembureauleden geplaatst. Zodra de toolkit online komt, wordt u geïnformeerd. De toolkit zal dan in de loop van de daaropvolgende periode

¹ Wet van 8 juli 2015, houdende goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (Trb. 2014, 160)

11201500005

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Dhr. drs G J Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer
(070) 373 8479

uw kenmerk
2015-0000610434

bijlage(n)

betreft
Wet raadgevend referendum

ons kenmerk
ECLBR/U201501758

datum
29 oktober 2015

Geachte heer Buitendijk,

In uw brief van 19 oktober geeft u aan dat nu duidelijk is dat begin 2016 er een eerste (nationaal) raadplegend referendum gehouden wordt. Gemeenten zullen praktische uitvoering op zich nemen. De organisatie van een referendum is vrijwel gelijk aan de organisatie van een Tweede Kamer verkiezing

Op basis van artikel 108 Gemeentewet zal het Rijk de kosten die gemeenten maken voor de uitvoering van deze nieuwe taak vergoeden. Op 8 april 2015 heeft de toenmalige voorzitter van de VNG, mevrouw Jorritsma in een Bestuurlijk Financieel overleg deze kostenvergoeding ter sprake gebracht. Aangegeven is dat het lastig is om in te schatten hoeveel referenda er per jaar georganiseerd gaan worden, daarom moeten de kosten op basis van nacaalculatie achteraf verrekend worden.

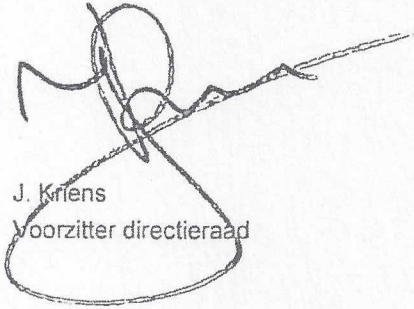
U geeft in uw brief aan dat er in het Gemeentefonds een bedrag beschikbaar komt van € 20 miljoen voor het organiseren van een referendum. De commissie Van Beek heeft de kosten van de Tweede Kamerverkiezing uit 2012 laten onderzoeken¹. De kosten van gemeenten voor het organiseren van deze verkiezing bedroegen € 42,2 miljoen. Het organiseren van een landelijk referendum is vrijwel gelijk aan het organiseren van een Tweede Kamerverkiezing. De VNG heeft op basis van de gegevens uit het rapport een snelle berekening gemaakt naar de gevolgen van deze halvering van het benodigde budget. De consequentie is dat slechts een kwart tot een derde van het aantal stemlokalen ingericht kan worden. De VNG maakt zich zorgen over de gevolgen voor de toegankelijkheid van het stemproces voor de burger. Niet alleen zullen veel kiezers verder moet reizen naar het stembureau, ook is de kans groot dat er lange wachtrijen zullen ontstaan.

¹ Onderzoek naar de kosten van gemeenten bij de organisatie en uitvoering van verkiezingen, 13 december 2013, SIRA consulting.

0311201500006 - 1

U geeft aan op korte termijn met gemeenten te willen praten over de mogelijkheden om de organisatie van het referendum efficiënt en effectief te organiseren. Wij hebben er alle vertrouwen in dat gemeenten zullen meewerken aan een optimale organisatie. Wij vragen met klem uw aandacht voor de toegankelijkheid van het stemproces voor de burger. Wij maken dan ook graag van uw uitnodiging gebruik om bij deze gesprekken met gemeenten aanwezig te zijn.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. Kriens', written over a circular stamp or mark.

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Dhr. dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer	uw kenmerk	bijlage(n)
(070) 373 8479		
betreft	ons kenmerk	datum
Kostenvergoeding gemeenten referendum	ECLBR/U201501875	12 november 2015

Geachte heer Plasterk,

Op 10 november heeft u met ons, vertegenwoordigd door de heer Weterings voorzitter van de commissie Bestuur en Veiligheid, gesproken over de kosten van het referendum. De aanleiding voor dit gesprek vormt de brief vanuit uw ministerie van 19 oktober¹. Hierin wordt aangegeven dat er voor de organisatie van het referendum 20 miljoen euro beschikbaar is. De VNG heeft hier op 2 november² op gereageerd door aan te geven dat het organiseren van een referendum vergelijkbaar is met de organisatie van een Tweede Kamer verkiezing. De kosten van de laatst gehouden Tweede Kamer verkiezing bedragen 42,2 miljoen euro.

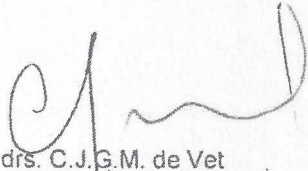
Tijdens het gesprek op 10 november heeft de VNG voorgesteld om de Algemene Rekenkamer een oordeel te vragen over deze kwestie. Het is niet de bedoeling om de Algemene Rekenkamer zelf onderzoek te laten doen. Het voorstel is om beide analyses aan deze Kamer voor te leggen. Uw analyse waarmee onderbouwd wordt dat een bedrag van 20 miljoen euro toereikend is en onze analyse waarin aangetoond wordt dat een bedrag van 42,2 miljoen euro nodig is. Op basis daarvan kan de Algemene Rekenkamer een oordeel geven zonder dat zij tijd kwijt is aan een eigen onderzoek. Deze werkwijze, de Algemene Rekenkamer om een objectivering vragen, is ook toegepast bij de discussie over de meerkosten van een combineerde Provinciale Staten- Waterschapsverkiezing.

¹ Kenmerk 2015-0000610434

² Kenmerk ECLBR/U201501758

Dit is naar onze mening een werkwijze waarmee we snel tot een oplossing kunnen komen. Zoals in ons gesprek al aangegeven wordt er door veel partijen en organisaties kritisch gekeken naar de organisatie van het referendum en daarmee samenhangend de kosten. Wij willen dan ook snel tot overeenstemming komen. Wij stellen dan ook voor om zo spoedig mogelijk gezamenlijk contact op te nemen met de Algemene Rekenkamer met het verzoek om de kosten van het referendum te objectiveren.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

drs. C.J.G.M. de Vet
Lid directieraad